

ку позасудової медіації вважаємо за доцільне у випадку вирішення спору та укладення медіаційної угоди передбачити у Законі України від 8 липня 2011 р. № 3674-VI «Про судовий збір» повернення судового збору його платникам⁵.

¹ Проект Закону України «Про медіацію» № 3665 від 17.12.2015 р. Офіційний сайт Верховної ради України. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=57463 (дата звернення: 18.04.2019).

² Національна асоціація медіаторів України. Офіційний сайт. URL: <http://namu.com.ua/ua/> (дата звернення: 18.04.2019).

³ Національна асоціація медіаторів України. Офіційний сайт. URL: <http://namu.com.ua/ua/> (дата звернення: 18.04.2019); Проект Закону України «Про медіацію» № 3665 від 17.12.2015 р. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=57463 (дата звернення: 18.04.2019).

⁴ Цивільно-процесуальний кодекс України: Закон України від 18.03.2004 р. № 1618-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 40–42. Ст. 492.

⁵ Про судовий збір: Закон України від 08. 07.2011 р. № 3674-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2012. № 14. Ст. 87.

Резюме

Бусуйок Д.В. Правові засади медіації як альтернативного способу вирішення земельних конфліктів.

У статті проведено дослідження співвідношення медіації з юриспруденцією і психологією, плюсів і мінусів вирішення конфліктів за допомогою медіації та в судах, у яких сферах можна і потрібно використовувати медіацію, видів медіації. Запропоновані заходи з удосконалення законодавчого регулювання позасудової медіації – зміни до ЦПК України та Закону України «Про судовий збір».

Ключові слова: медіація, юриспруденція, психологія, конфлікт, суд, медіатор, суддя, процес.

Резюме

Бусуйок Д.В. Правовые основы медиации как альтернативного способа разрешения земельных конфликтов.

В статье проведено исследование соотношения медиации с юриспруденцией и психологией, плюсов и минусов решения конфликтов при помощи медиации и в судах, сфер, в которых можно и нужно использовать медиацию, видов медиации. Предложены меры по усовершенствованию законодательного регулирования внесудебной медиации – изменения в ГПК Украины и Законе Украины «О судебном сборе».

Ключевые слова: медиация, юриспруденция, психология, конфликт, суд медиатор, судья, процесс.

Summary

Busuiok D. Legal principles of mediation as an alternative way of resolving land conflicts.

The article deals with correlation of mediation, jurisprudence and psychology, the pros and cons of conflict resolution through mediation and in the courts, in which areas it is possible and necessary to use mediation, types of mediation. There are some propositions how to improve the legislative regulation of extrajudicial mediation - changes to the Civil Procedure Code of Ukraine and the Law of Ukraine "About court fee".

Key words: mediation, jurisprudence, psychology, conflict, court, mediator, judge, process.

УДК 349.42

С.О. ЛУШПАЄВ

Сергій Олександрович Лушпаєв, кандидат юридичних наук, асистент кафедри Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

РОЗВИТОК ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ПРО СІМЕЙНЕ ФЕРМЕРСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО

У аграрно-правовій науці визначено особливості державної підтримки та оподаткування сімейного фермерського господарства (далі – СФГ)¹. Проте недостатньо уваги приділяється дослідженню періодів розвитку законодавчих актів у сфері ведення СФГ. Наведене обумовлює своєчасність і актуальність здійснення наукового дослідження періодів розвитку законодавства України про СФГ. Вивчення періодів розвитку законодавства України про СФГ має важливе як теоретичне, так і практичне значення. Перше полягає у вдосконаленні відповідних теоретичних положень, а друге – у вирішенні правозастосовних проблем.

Окремі аспекти питань, що розглядаються, вивчалися, зокрема, О.В. Гафуровою, яка порівняла правове становище СФГ і особистого селянського господарства². В.Ю. Уркевич проаналізував Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про фермерське господарство» щодо стимулювання створення та діяль-

ності сімейних фермерських господарств»³. Х.А. Григор'єва дослідила Концепцію розвитку фермерських господарств та сільськогосподарської кооперації на 2018–2020 роки⁴.

Мета статті – виокремити та надати характеристику періодам розвитку законодавчих актів у сфері ведення СФГ в Україні шляхом аналізу його норм та праць науковців, що присвячені розглядуваній сфері.

Переходячи до викладу основного матеріалу, слід зазначити, що аналіз норм законодавства доцільно здійснити щодо періодів розвитку законодавчих актів у сфері ведення СФГ. Перший період розпочався з прийняттям Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про фермерське господарство» щодо стимулювання створення та діяльності сімейних фермерських господарств» від 31 березня 2016 р. № 1067-VIII⁵. Згідно із доповненою ч. 5 ст. 1 Закону України «Про фермерське господарство» від 19 червня 2003 р. № 973-IV фермерське господарство, зареєстроване як юридична особа, та фермерське господарство, організоване на основі діяльності фізичної особи – підприємця має статус сімейного фермерського господарства, за умови, що в його підприємницькій діяльності використовується праця членів такого господарства, якими є виключно члени однієї сім'ї, зокрема фізична особа – підприємець відповідно до ст. 3 Сімейного кодексу України⁶.

Слід погодитися із О.В. Гафуровою, яка слушно вказує, що Закон України «Про фермерське господарство» створює умови для наближення правового становища сімейного фермерського господарства, організованого на основі діяльності фізичної особи – підприємця, до правового становища особистого селянського господарства⁷.

Частиною 3 ст. 8-1 Закону України «Про фермерське господарство» від 19 червня 2003 р. № 973-IV передбачено, що головою сімейного фермерського господарства без статусу юридичної особи є член сім'ї, зареєстрований як фізична особа – підприємець і визначений договором про створення сімейного фермерського господарства. Відповідно до ч. 5 ст. 8-1 вказаного Закону умови договору про створення сімейного фермерського господарства визначають: найменування, місцезнаходження господарства, мету та види його діяльності; порядок прийняття рішень членами господарства; правовий режим спільного майна членів господарства; порядок покриття витрат та розподілу результатів діяльності господарства між його членами; порядок вступу та виходу з господарства; трудові відносини членів господарства.

На думку В.Ю. Уркевича, Законом України «Про внесення змін до Закону України «Про фермерське господарство» щодо стимулювання створення та діяльності сімейних фермерських господарств» було запроваджено новий вид аграрного-правового договору, адже до моменту набрання чинності цим нормативно-правовим актом законодавство України такої категорії, як «договір про створення сімейного фермерського господарства», не закріплювало⁸.

У ч. 5 ст. 9 Закону України «Про фермерське господарство» від 19 червня 2003 р. № 973-IV зазначалося, що таким господарствам зі статусом сімейних надається додаткова державна підтримка у порядку, передбаченому Законом України «Про державну підтримку сільського господарства України». Однак протягом першого періоду розвитку законодавства України про СФГ дана норма не отримала закріплення в Законі України «Про державну підтримку сільського господарства України». Так, В.Ю. Уркевич зазначає, що останнім нормативно-правовим актом додаткова державна підтримка для сімейних фермерських господарств не передбачена, а отже, реалізувати наведену правову норму не вдасться за можливе⁹.

Підсумовуючи викладене, зазначимо, що, як вбачається з назви аналізованого Закону, його сферою дії є суто норми Закону України «Про фермерське господарство».

Другий період розвитку законодавства України про СФГ пов'язаний із прийняттям Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законів України щодо стимулювання утворення та діяльності сімейних фермерських господарств» від 10 липня 2018 р. № 2497-VIII¹⁰.

Згідно із ч. 4 ст. 1 Закону України «Про фермерське господарство» від 19 червня 2003 р. № 973-IV фермерське господарство підлягає державній реєстрації як юридична особа або фізична особа – підприємець. Фермерське господарство діє на основі установчого документа (для юридичної особи – статуту, для господарства без статусу юридичної особи – договору (декларації) про створення фермерського господарства). У наведеній нормі з'явився узагальнюючий термін «установчий документ» порівняно з попередньою редакцією, де використовувався тільки «статут». Новою редакцією ч. 3 ст. 8-1 аналізованого Закону передбачено, що головою сімейного фермерського господарства без статусу юридичної особи є член сім'ї, визначений декларацією про створення сімейного фермерського господарства, який реєструється як фізична особа – підприємець. Закріплені в ч. 5 ст. 8-1 вказаного Закону умови договору (декларації) про створення сімейного фермерського господарства є однаковими за своїм змістом.

Частиною 5 ст. 9 Закону України «Про фермерське господарство» від 19 червня 2003 р. № 973-IV конкретизовано словосполученням «на сплату єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування».

Вказане положення отримало своє закріплення у ст. 13-1 Закону України «Про державну підтримку сільського господарства України» від 24 червня 2004 р. № 1877-IV, згідно з якою сімейним фермерським господарствам, що зареєстровані платниками єдиного податку четвертої групи, надається додаткова фінансова підтримка через механізм доплати на користь застрахованих осіб – членів/голови сімейного фермерського господарства єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування у визначеній сумі залежно від тривалості надання¹¹. Х.А. Григор'єва наголошує на тому, що Концепція розвитку фермерських господарств та сільськогосподарської кооперації на 2018–2020 рр. не розвиває положення ч. 5 ст. 9 Закону

України «Про фермерське господарство», в якій закріплена норма щодо надання сімейним фермерським господарствам зі статусом сімейних додаткової державної підтримки¹².

Відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції розвитку фермерських господарств та сільськогосподарської кооперації на 2018–2020 роки» від 13 вересня 2017 р. № 664-р забезпечення пріоритетності підтримки фермерських господарств здійснюватиметься, зокрема, шляхом створення сприятливих умов для трансформації господарств населення у фермерські господарства¹³. Видається, що під господарствами населення законодавець розуміє особисті селянські господарства, що можуть перетворитися на СФГ.

Пунктом 21-1 ч. 4 ст. 9 Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань» від 15 травня 2003 р. № 755-IV закріплено, що до відомостей про фізичну особу – підприємця, які містяться у Єдиному державному реєстрі, належать відомості щодо створення фізичною особою – підприємцем сімейного фермерського господарства (договір (декларація) про створення сімейного фермерського господарства)¹⁴.

Відповідно до п. 4 п. 291.4 ст. 291 Податкового кодексу України до четвертої групи – сільськогосподарські товаровиробники належать, зокрема, фізичні особи – підприємці, що провадять діяльність виключно в межах фермерського господарства, зареєстрованого згідно із Законом України «Про фермерське господарство» за умови виконання сукупності вимог (не використовують працю найманих осіб, членами фермерського господарства є лише члени сім'ї у визначенні ч. 2 ст. 3 Сімейного кодексу України)¹⁵.

Проаналізувавши норми Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законів України щодо стимулювання утворення та діяльності сімейних фермерських господарств», зазначимо, що він регулює державну реєстрацію та підтримку, оподаткування СФГ.

Періодами розвитку законодавства України про СФГ є наступні. Перший період розвитку розпочався 31 березня 2016 р. і характеризувався дією норм на суто Закон України «Про фермерське господарство». Другому, що триває й зараз, притаманне розширення дії норм на Податковий кодекс України, Закони України «Про державну підтримку сільського господарства України», «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань».

У процесі розвитку законодавства про СФГ окрім статуту, наявного в господарствах зі статусом юридичної особи, було запроваджено такі види установчих документів, як договір (декларацію) про створення СФГ.

Перспективами подальших наукових пошуків може бути використання отриманих результатів у наукових розробках, а також зарубіжного досвіду законодавчого регулювання ведення СФГ.

¹ Луштаєв С. Новели правового становища сімейного фермерського господарства. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 10. С. 104–107. С. 106.

² Гафурова О.В. Проблеми правового регулювання діяльності особистих селянських господарств. *Часопис Київського університету права*. 2016. № 3. С. 280–284. С. 282.

³ Уркевич В.Ю. Правові аспекти створення та функціонування сімейних фермерських господарств. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України*. Серія: Право. 2016. Вип. 243. С. 67–75. С. 72.

⁴ Григор'єва Х. Теоретико-правовий аналіз Концепції розвитку фермерських господарств та сільськогосподарської кооперації на 2018–2020 роки. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 11. С. 85–89. С. 87.

⁵ Про внесення змін до Закону України «Про фермерське господарство» щодо стимулювання створення та діяльності сімейних фермерських господарств: Закон України від 31 березня 2016 р. № 1067-VIII / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1067-19> (дата звернення: 10.05.2019).

⁶ Про фермерське господарство: Закон України від 19 червня 2003 р. № 973-IV / Верховна Рада України. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/973-15> (дата звернення: 10.05.2019).

⁷ Гафурова О.В. Вказана праця. С. 282.

⁸ Уркевич В.Ю. Вказана праця. С. 72.

⁹ Уркевич В.Ю. Вказана праця. С. 72.

¹⁰ Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законів України щодо стимулювання утворення та діяльності сімейних фермерських господарств: Закон України від 10 липня 2018 р. № 2497-VIII / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2497-19> (дата звернення: 10.05.2019).

¹¹ Про державну підтримку сільського господарства України: Закон України від 24 червня 2004 р. № 1877-IV / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1877-15> (дата звернення: 10.05.2019).

¹² Григор'єва Х. Вказана праця. С. 87.

¹³ Про схвалення Концепції розвитку фермерських господарств та сільськогосподарської кооперації на 2018–2020 роки: розпорядження Кабінету Міністрів України від 13 вересня 2017 р. № 664-р / Верховна Рада України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/664-2017-%D1%80> (дата звернення: 10.05.2019).

¹⁴ Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань: Закон України від 15 травня 2003 р. № 755-IV / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15> (дата звернення: 10.05.2019).

¹⁵ Податковий кодекс України: Закон України від 2 грудня 2010 р. № 2755-VI / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 10.05.2019).

Резюме

Лушпаєв С.О. Нормативно-правова регламентація відносин у сфері виробництва органічної сільськогосподарської продукції.

У статті досліджуються періоди розвитку законодавства України про сімейне фермерське господарство на основі його комплексного аналізу та праць науковців, що присвячені розглядуваній сфері. Перший період розвитку характеризувався дією норм на суто Закон України «Про фермерське господарство». Другому, що триває і зараз, притаманне розширення дії норм на Податковий кодекс, Закони України «Про державну підтримку сільського господарства України», «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань». Висновками роботи стали виокремлення та характеристика двох періодів розвитку законодавчих актів у сфері ведення сімейного фермерського господарства.

Ключові слова: законодавство України про сімейне фермерське господарство, періоди розвитку законодавства, сімейне фермерське господарство, єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, сільськогосподарський товаровиробник.

Резюме

Лушпаєв С.А. Нормативно-правовая регламентация отношений в сфере производства органической сельскохозяйственной продукции.

В статье исследуются периоды развития законодательства Украины о семейном фермерском хозяйстве на основе его комплексного анализа и работ ученых, посвященных рассматриваемой сфере. Первый период развития характеризовался действием норм исключительно на Закон Украины «О фермерском хозяйстве». Второму, который продолжается и сейчас, присуще расширение действия норм на Налоговый кодекс, Законы Украины «О государственной поддержке сельского хозяйства Украины», «О государственной регистрации юридических лиц, физических лиц – предпринимателей и общественных формирований». Выводами работы стали выделение и характеристика двух периодов развития законодательных актов в сфере ведения семейного фермерского хозяйства.

Ключевые слова: законодательство Украины о семейном фермерском хозяйстве, периоды развития законодательства, семейное фермерское хозяйство, единый взнос на общеобязательное государственное социальное страхование, сельскохозяйственный товаропроизводитель.

Summary

Lushpaev S. The development legislation of Ukraine about family farm.

In the article the periods of development legislation of Ukraine about family farm on the basis of it complex analysis and works of scientists, which devoted to this sphere, are researched. The first period of development is beginning on 31 March 2016 and characterize rule of norms on only Law “About farm”. The second, that continues and now, inherent expansion rule of norms on Tax codex, Laws “About state support agriculture of Ukraine”, “About state registration juridical persons, physical persons-entrepreneurs and civil formations”. The conclusions of paper were the separating and characterize two periods of development of legislative acts in sphere of family farm activity.

Key words: legislation of Ukraine about family farm, periods of development of legislation, family farm, united contribution on common imperative state social insurance, agricultural good producer.

УДК 349.41:347.243](477)

Т.О. ТРЕТЯК

Тарас Олексійович Третяк, кандидат юридичних наук, доцент Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ORCID: 0000-0002-5221-1366

КРИТЕРІЇ ДОБРОСУСІДСТВА, ЗАКРІПЛЕНІ У ВИГЛЯДІ ПОКАЗНИКІВ ВПЛИВУ НА ДОВКІЛЛЯ, ЧИ ПРАВИЛ РОЗТАШУВАННЯ СПОРУД, ЧИ ІНШИХ БУДІВЕЛЬНИХ АБО САНІТАРНИХ ПРАВИЛ

Належна реалізація права власності на земельну ділянку можлива лише за умови дії ефективних правових критеріїв прийнятності негативного впливу на сусідню земельну ділянку. Чинне законодавство України закріплює велику кількість правил, які можуть слугувати критеріями добросусідства. Складність застосування цих показників пояснюється двома обставинами. По-перше, закріплюючи показник прийнятності негативного впливу на сусідню земельну ділянку, законодавець може помилитися, що може призвести, з одного боку, до суттєвого негативного впливу на майно сусіда, навіть у при дотриманні закріплених у законодавстві показників, а з іншого боку, помилка може полягати у встановленні надто суворих норм. Це означитиме, що їх порушення не тягне за собою значного негативного впливу на майно сусіда, при цьому дотримання такої норми вимагатиме істотних витрат з боку сусіда.